

Prostorno-materijalno okruženje dječjih jaslica

Haklička, Mihaela

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:691612>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**PROSTORNO – MATERIJALNO OKRUŽENJE
DJEČJIH JASLICA**

Mihaela Haklička

Split, 2020.

Odsjek za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
Studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
Predmet: Odgojni kontekst dječjih jaslica

PROSTORNO – MATERIJALNO OKRUŽENJE
DJEČJIH JASLICA

Studentica:

Mihaela Haklička

Mentor:

doc.dr.sc.Ivana Visković

Split, rujan, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
2. DJEČJE JASLICE.....	5
2.1. RAZVOJ DJETETOVIH SPOSOBNOSTI OD 6 MJESECI DO 3 GODINE	7
3. PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE DJEČJIH JASLICA.....	9
3.1. Posebne uloge odgajatelja u odgojno-obrazovnom procesu s djecom jasličke dobi	10
3.2. Sigurno okruženje	11
3.2.1. Veličina grupe	12
3.2.2. Unutarnji prostori	13
3.2.3. Vanjski prostori	15
3.2.4. Državni pedagoški standard pedagoškog odgoja i naobrazbe (2008) o prostorno-materijalnim uvjetima sobe dječjeg boravka.....	16
3.3. Materijali i igračke	17
3.3.1. Materijali prema namjeni i centrima aktivnosti.....	18
4. ZAKLJUČAK	22
SAŽETAK	23
SUMMARY	24
LITERATURA	25
PRILOZI.....	27

1. UVOD

Dječje jaslice su oblik institucionalne skrbi, odgoja i obrazovanja djece o djeci od navršenih 6 mjeseci do 3 godine starosti. Razvoj djeteta te dobi je eksponencijalno intenzivan u odnosu na kasniji razvoj i razvijanje kompetencija. Razvoj motorike, prvo grube, a potom i fine, razvoj koordinacije oko-ruka, razvoj svijesti o sebi, razvoj samostalnosti obavljanja životnih potreba i mnoge druge sposobnosti razvijaju se upravo u ovom periodu. Kompetentni odgajatelji brinu o zadovoljavanju potrebe djeteta jasličkog uzrasta. Za to im je potreban kvalitetan prostorno - materijalni kontekst kako bi uz pomoć materijala i instrumenata pružili djeci ono što im je potrebno u datom trenutku.

U ovom radu se analizira prostorno-materijalno okruženje u odnosu na razvojne potrebe i mogućnosti djece rane dobi te optimalnog institucionalnog odgojno-obrazovnog procesa.

2. DJEČJE JASLICE

Dječje jaslice su dio odgojno-obrazovnog sustava koji obuhvaća institucionalizirani odgoj i obrazovanje djece od 6 mjeseci do 3 godine života. U Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2008: 3) navedeno je u članku 2. kako je „dijete osoba u dobi od 6 mjeseci do polaska u školu koja prolazi organizirani oblik predškolskog odgoja i naobrazbe i aktivni je sudionik odgojno-obrazovnog procesa koji se ostvaruje u dječjem vrtiću“. Isto se spominje i u Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19) u članku 3., a uz to u stavku 2. se navodi kako se predškolski odgoj ostvaruje u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji. Odgojno-obrazovni proces potrebno je prilagoditi individualnim potrebama svakog djeteta. Budući da su razvojne razlike i potrebe djece u skupini od 6 mjeseci do polaska u školu iznimno velike, dječji vrtići se dijele na dječje jaslice (6mjeseci do 3 godine) i dječji vrtić (3 godine do polaska u školu). Ovisno o ustrojstvu ustanove i potrebama djece, dječje jaslice se mogu podijeliti na grupe mlađeg i starijeg uzrasta. Jaslice su namjenski usmjerene na potrebe djece koja se ondje mogu kretati relativno slobodno i bez opasnosti, što podržava njihov nagon za kretanjem i aktivnošću (Schäfer, 2016).

Djecu koja pohađaju dječje jaslice treba „ozbiljno shvaćati i poštovati“ (MZO, 2014:9) iako je njihova starosna dob samo nekoliko mjeseci do tri godine. Osim toga, Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) (*u daljnjem tekstu Nacionalni kurikulum*) naglašava kako dijete nije objekt nego subjekt svoga odgoja koji sudjeluje i konstruira svoj život i razvoj, kako to razdoblje ima svoju vrijednost i kulturu te da djetetu treba omogućiti sudjelovanje u svakodnevnim promjenama njegovog okruženja u vrtiću. „Kurikulum usmjeren na dijete slijedi tradiciju progresivnog obrazovanja, to jest poštivanja djetetovih interesa, mogućnost izbora, odlučivanja i aktivno učenje, okrenut je samorealizaciji i samoaktualizaciji djeteta, naglasak na djetetovim interesima i njegovom osobnom razvoju, mogućnostima odlučivanja i aktivnom učenju“ (Slunjski, 2011:21). Nacionalni kurikulum izrazito se zalaže za poštivanje individualnosti svakog pojedinca u

odgojno-obrazovnom procesu, poštivanje kontinuuma odgoja i obrazovanja, te najvažnije, doživljavanje svakog djeteta kao sukreatora svog odgoja. Autorica Miljak (2009) smatra kako promišljenim, pedagoški pripremljenim i oblikovanim okruženjem omogućujemo odgajatelju kvalitetniji pristup i upoznavanje svakog djeteta individualno. Imajući to na umu, odgajatelji bi trebali promatrati skupinu djece s kojom rade te sukladno tome prilagođavati poticajno okruženje za što bolji rast i razvoj djetetovih kompetencija.

„Djeci nije dovoljna ljubav sama. Naprotiv, moramo im također pružiti poticaje i dati im nešto za činjenje“ (Schäfer, 2016:17).

Odgojno-obrazovni proces s djecom jasličke dobi predstavlja veći izazov nego odgojno- obrazovni proces s djecom vrtičke dobi iz razloga što su njihove razvojne mogućnosti, najčešće, još slabije razvijene te imaju limitirana iskustva u odnosu na kronološku dob. Razlog tome se nalazi u nerazumijevanju dječjih sposobnosti te podcjenjivanju istih (Jugović, 2016, prema Slunjski, 2016). Stoga dolazi do restrikcije prostorno-materijalnog okruženja i poticaja za razvoj djeteta, a time se koči prirodni rast i razvoj samog pojedinca. Možemo zaključiti kako je potrebno promijeniti odgajateljevu viziju sposobnosti djeteta jasličke dobi te ponuditi poticajne materijale (Silić, 2007) i bolju prostorno-materijalnu opremljenost kako bi se postigao cjelokupan djetetov potencijal, što u konačnici zagovara i Nacionalni kurikulum.

Slika 1. Prikaz materijala koji su ponuđeni djeci jasličke dobi (Jugović, 2016:14)

2.1. RAZVOJ DJETETOVIH SPOSOBNOSTI OD 6 MJESECI DO 3 GODINE

Kako bi bolje prikazali važnost prostorno-materijalnog okruženja dječjih jaslica, potrebno je znati sposobnosti djece jasličke dobi. Individualni pristup i razumijevanje djetetovih potreba osnova je od koje treba krenuti planiranje sobe dnevnog boravka te materijala i poticaja koji će se ponuditi djetetu.

Teorija kognitivnog razvoja Jeana Piageta dijeli kognitivni razvoj na senzomotoričko razdoblje, predoperacijsko razdoblje, razdoblje konkretnih operacija i razdoblje apstraktnih operacija (Berk, 2007; Vasta, Haith, Miller, 1997). Razvoj djeteta jasličke dobi prikazan kroz Piagetovu teoriju odnosi se na senzomotoričko razdoblje (0-2 godine) i predoperacijsko razdoblje (2 do 7 godina, ali ovisno o potrebama rada fokus je na razdoblju 2-3 godine zbog jasličkog uzrasta). „Prve dječje igre obilježavaju senzomotoričko razvojno razdoblje, tijekom prve i druge godine života, postavljajući temelje za kasniji razvijeniji stupanj igara, ali i za novi razvojni stupanj uopće“ (Došen Dobud, 2016:29). Osnovni impuls za funkcionalne igre su osjetne i pokretne funkcije djeteta. Tu je radost kretanja i dodirivanja svijeta oko sebe. „Istraživanja odnosno igra su manipulativni: uzimaju se dostupni predmeti i igračke, bacaju, hvataju, stišću, pokušavaju trgati, rastezati...“ (Došen Dobud, 2016:29). Senzomotoričko razdoblje Piaget je podijelio na šest podstupnjeva, a za jaslički uzrast odnose se treći, četvrti, peti i šesti stupanj (Vasta, Haith, Miller, 1997). Prema Piagetu, treći stupanj (4 mjesec- 8 mjeseci) dijete radi samo ono što slučajno napravi, četvrti stupanj (8 mjeseci – 12 mjeseci) dijete prvo opaža cilj pa onda razmišlja kako ga provesti. U šestom stupnju (18 mjeseci – 24 mjeseca) počinje mentalno predočavati te se razvija simbolička igra. Prema Trc (1958) dijete s 12 mjeseci hoda uz tuđu pomoć, prelazi iz stojećeg u sjedeći položaj i drži olovku tako da može lupati s njom, s 18 mjeseci se penje uz stepenice i na stolicu, baca loptu u kutiju, koristi olovku spontano i energično, a s 30 mjeseci samostalno se penje uz stepenice i silazi s njih, može poredati 7-8 kocka, pokušava stajati na jednoj nozi te kopira vodoravnu i okomitu liniju. Hvatanje predmeta s 18 mjeseci automatizira hvatanja bliskih predmeta koji se nalaze na dohvat ruke, kontrola ruke s 1 godina očituje se u pružanju ruku za šalicom, drži je, steže

olovku cijelom šakom i šara imitirajući druge, a s 18 mjeseci povlači olovku vertikalno, šara usavršeno, valja glinu i pravi pogače te povlači horizontalne linije imitirajući druge (Trc, 1958). „Do svog drugog rođendana većina djece prevlada borbu sa silom težom i ravnotežom i sposobna su prilično uspješno kretati uokolo i rukovati predmetima“ (Vasta,Haith, Miller,1997:189). Za dijete uzrasta iz senzomotoričkog razdoblja važno je da nešto radi, a nešto radi (Trc, 1958).

U predoperacijskoj fazi (2-3 godine) počinje se razvijati simbolička igra. U najranijoj dobi još nema razvijene mašte, ali budući da je djetetov razvoj u prvim godinama eksponencijalno brz, tako se razvojem mašte razvijaju i druge vrste igara, kao što su simboličke igre i imitacija (Došen Dobud,2016). Simboličku igru veže se uz pojavu simboličke funkcije, odnosno uz razvoj sposobnosti reprezentacije. U simboličkoj igri javlja se elementarni oblik apstraktnog mišljenja, jer se dijete koristi gestama, zvukovima i objektima da bi reprezentiralo događaje ili objekte (Šagud, 2002). „U dobi od 2 godine djeca oponašaju čitave socijalne uloge – majka, oca i djeteta u igri zamišljanja“ (Berk,2007:149).

U dobi do 3 godine dijete već razvije funkcionalnu, konstruktivnu i simboličku igru (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004). Neka djeca su sklona jednoj vrsti igre, a neka drugoj, dok neka djeca kombinirano razvijaju svoj stil. Uz to pojedina djeca su prosocijalna, a neka zaigranija, što sve doprinosi slici djeteta kao individue. Svaka vrsta igre zahtjeva poticajno okruženje (Silić, 2007) i poticajne materijale kako bi se uzastopnim ponavljanjem aktivnosti razvijale i usavršavale kompetencije djeteta.

3 .PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE DJEČJIH JASLICA

„Kvalitetno prostorno materijalno okruženje nezaobilazna je pretpostavka kvalitete življenja, odgoja i učenja djece u vrtiću“ (Slunjski, 2008:32).

Prostor u kojem boravimo utječe na nas na raznim razinama, pa tako i na djecu. Prostor dječjih jaslca treba biti lišen kiča i neestetskih ukrasa koje nemaju nikakvu umjetničku vrijednost za dijete, a u suprotnom ispunjen dječjim radovima koji su trajni zapis njihove emocije, stanja i razvoja. Takvo uređenje šalje djeci poruku kako se njihov rad cijeni (Slunjski,2008).

Djeca rane i predškolske dobi najbolje uče, istražuju i eksperimentiraju kroz igru (Došen- Dobud, 2016; Slunjski, 2008; Došen-Dobud, 2004, Vasta, 1997). „Dijete je istraživač po dolasku na svoj svijet. I okruženje dječjeg vrtića podliježe pažljivu doseg njihova istraživanja i otkrivanja svim osjetilima“ (Došen Dobud, 2016:125). Igra je osnovno sredstvo razvoja djetetovih kompetencija od najranijih dana njihovog života, samo je ona manifestirana kroz različite oblike ovisno o kronološkoj dobi djeteta i stupnju njegove razvijenosti. „Malena djeca primaju iz svoje okoline pregršt dojmova i informacija i u najkraćem vremenu nauče iznimno mnogo. Sva ta napredovanja u razvoju i učenju čine temelj za čitav život. To znači da se prva iskustva ne gube, premda ih se ne možemo svjesno sjetiti“ (Schäfer, 2015:14). Autorica Stokes Szanton (2005:10) navodi kako „igra i razvoj teku paralelno pa okruženja u kojima borave dojenčad i djeca jasličke dobi trebaju osigurati situacije pogodne za slobodnu igru“. Autor Reggio pedagogije Malaguzzi (prema Slunjski, 2011) bio je pionir u stvaranju slike o djetetu kao samostalnom, kompetentnom, snažnom biću, subjektom svog odgoja nasuprot dotadašnjeg stava o djeci kao tabuli rasi koju treba upotpunjavati različitim znanjem. Smatrao je da dijete ima „tisuću jezika“, a na „odraslima je samo da te potencijale na vrijeme prepoznaju i zajedničkim djelovanjem "kreiraju" poticajno fizičko i socijalno okruženje u kojima će se ti potencijali dalje razvijati“ (Valjan Vukić,

2012:124). Čak je i Piaget utvrdio da „i u prvoj godini života djeca imaju određenu sposobnost odmaka od eksperimentiranja putem pokušaja i pogrešaka, mentalnog predočavanja rješenja problema i primjene strategije rješenja u novom kontekstu“ (Berk, 2007:149). Malaguzzi navodi kako je dijete vješt komunikator koji tijekom svog odrastanja ima potrebe, ali i prava koja se ne smiju zanemariti, kao što je pravo na slobodan odabir aktivnosti, pravo na odmor i igru te pravo biti subjekt svog odgoja (Slunjski, 2011, Mlinarević, Marušić, 2005).

*„Kvalitetno i poticajno okruženje esencijalni je izvor učenja djece“
(Slunjski, 2008:21).*

U Reggio pedagogiji prostor se smatra „trećim odgajateljem“ (Slunjski, 2011) što ukazuje koliko je prostorno-materijalno okruženje važno za pravilan rast i razvoj djeteta. Postavljanje instrumenata, materijala i raspored sobe bez suradnje dječjih potreba i bez konstantne promjene nije prostor koji je „treći odgajatelj“ i koji ima toliki utjecaj na individue koje svakodnevno borave u sobi dnevnog boravka dječjih jaslica. „Kvaliteta okruženja razmjerna je mjeri u kojoj ono djeci omogućuje iskazivanje kreativnosti, slobodu izbora aktivnosti, istraživanje i otkrivanje, razmišljanje i reflektiranje, različite oblike interakcija i komunikacije te osjećaj privatnosti“ (Slunjski, 2011:24). To znači da se prostor konstantno mijenja, kako se mijenjaju i rastu djeca koja u tom prostoru rastu. Promjena centara igara, dodavanje novih materijala kroz pedagošku godinu, također i oduzimanje i uklanjanje materijala koji više ne pobuđuju dječju kreativnost jedne su od sastavnica razvoja prostorno-materijalnog okruženja. U Montessori pedagogiji, začetnica Marija Montessori zalagala se za stvaranje posebno strukturirane, stimulativne okoline koja je usklađena s tzv. osjetljivim razdobljima djece, a u Waldorf pedagogiji Rudolfa Steinera u prostoru bi se trebali koristiti prirodni, a ne didaktički oblikovani materijali u procesu učenja (Slunjski, 2011). Različite pedagogije slično koriste materijale, pogotovo u odgoju jasličkog uzrasta djece. To su materijali koji su dovoljno stimulativni te odgajatelj ne mora poticati dijete da ga samo istraži iprouči.

Uređivanje prostorno-materijalnog konteksta je dugi, kontinuirani te nikad završeni proces, a djeci se, kao subjektima tih promjena, omogućuje lakši prijelaz u zonu sljedećeg razvoja (Slunjski, 2011).

3.1. POSEBNE ULOGE ODGAJATELJA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU S DJECOM JASLIČKE DOBI

U odgojno-obrazovnom procesu odgajatelj je promatrač, suigrač, sukreator, poticatelj, reflektivni praktičar (Miljak, 1996, prema Mlinarević, Marušić, 2005) i pomagač, ali neke uloge odgajatelja koje se ne viđaju u odgojno-obrazovnom procesu sa starijom djecom u tolikom opsegu, su njegovatelj i stručnjak za sigurnost. Odgajatelj u odgojno-obrazovnom procesu djecom jasličke dobi treba biti stručno osposobljena osoba, za razliku od vremena kada su medicinske sestre vodile brigu i njegu o djeci jasličke dobi. Uvidjelo se kako je djeci toga uzrasta potreban odgoj te kompetentan stručnjak za razvoj u sljedeću zonu razvoja, uz njegu, brigu i skrb o djeci. Njega djece jasličke dobi je ponešto drugačija od djece vrtićke dobi, a očituje se u nerazvijenim sposobnostima djeteta za obavljanje temeljnih životnih funkcija. Naime, djeca od 6 mjeseci najčešće još nisu usvojila samostalno hranjenje, odlazak na toalet ili oblačenje i svlačenje odjeće i obuće, a u tome im pomaže kompetentan stručnjak odgajatelj. Stoga, soba dnevnog boravka treba imati i mjesto za presvlačenje pelena, vlastiti toalet i druge materijale koji omogućuju dostatnu njegu djece jasličke dobi. Osim uloge njegovatelja, odgajatelj je i promatrač te osiguravatelj sigurnosti djece (Stokes Szanton, 2005). Odgajatelji na osnovu dječjih potreba stvaraju vlastiti kurikulum, te vlastitim primjerom, kao modeli ponašanja, pružaju djeci podršku i skrb za drugoga. Oni promatraju djecu i proučavaju njihov trenutni razvoj te ih potiču u sljedeći zahvaljujući bilješkama koje im daju uvid u trenutne sposobnosti i interese djece (MZO, 2014). Ipak je najvažnija uloga odgajatelja stvaranje i održavanje odnosa ljubavi, povjerenja i poštovanja između odgajatelja, djeteta i roditelja djece (Stokes, Szanton, 2005).

3.2. SIGURNO OKRUŽENJE

Odgajatelj, kao stručna osoba koja je zadužena za odgoj, brigu, njegu i obrazovanje djece u skupini, mora osigurati da su prostori ugodni, uredni i čisti, sigurni i djeci prilagođeni za neometanu igru i razvoj (Došen-Dobud, 2016; Stokes Szanton, 2005). „Sve čime malo dijete može bez opasnosti baratati može se naći kao elementi istraživanja tijekom duljeg ili kraćeg vremenskog razdoblja, u unutrašnjem ili vanjskom prostoru jaslica“(Došen Dobud, 2016:62). Element sigurnosti iznimno je važan za svu djecu u vrtiću, a posebna se pozornost treba obratiti na djecu jasličkog uzrasta koji tek uče hodati, istražuju svijet cijelim tijelom, pa tako i ustima, te nemaju dovoljno iskustva o situacijama koje su opasne za njih i njihovo zdravlje. Odgajatelji su osobe koje su kompetentne pružiti prvu pomoć u nesretnim slučajevima, ali potrebno je uvijek imati pojačani oprez kako do toga ne bi došlo (Razvojno-primjereni kurikulum za dojenčad i malu djecu, 1999). Autorica Schäfer (2015) smatra kako okolina treba djeci pružati mogućnost odabrati i isprobati materijale i vježbe u skladu sa svojim razvojnim stanjem i u kojoj se djeca, kao i njihovi roditelji i odgajateljice, osjećaju dobro i vjeruju jedni drugima. Ona navodi sljedeće kriterije za prostorno-materijalno okruženje sobe dnevnog boravka djece jasličke dobi:

- unutarne prostorije trebaju biti udobne i primjerene tjelesnoj veličini djece;
- preglednost ustanove i sobe dječjeg boravka;
- poticanje kretanja fine i grube motorike: koordinacija oko - ruka, ravnoteža, hodanje i slično;
- kvalitetno dobar izbor materijala primjeren dobi, kao i igračaka, knjiga i ponuđenih vježbi;
- pokazivanje materijala i vježbi primjerenih djeci;
- slobodan pristup djece materijalima, igrama i knjigama, kupaonici i mjestima za odmor.

„Djetetu treba odgovarajuća okolina kako bi se kroz vježbu mogle razvijati sve njegove mogućnosti“ (Marija Montessori, 1954, prema Schäfer, 2015,64).

Uz sve navedeno okruženje treba biti usmjereno na dijete i njegova iskustva, sadržavati materijalne poticaje koji će nadograđivati interese djece, potrebe i sposobnosti.

3.2.1. VELIČINA GRUPE

Prema Stokes Szanton (2005) broj djece na jednog odgajatelja skupine bi trebao biti mali, a oni predlažu sljedeće:

- djeca do 18 mjeseci: 1 odgajatelj na 3djece;
- djeca od 18 mjeseci do 36 mjeseci: 1 odgajatelj na 4djece.

Također, autorica smatra kako veličina grupe ne bi trebala biti velika, pa tako ovisno o uzrastu jedna skupina bi trebala brojati od 6 do 12 djece zbog posebnih potreba koje iskazuje briga i njega djece do 3 godine. Za vrijeme svoga boravka u dječjim jaslicama većina djece će naučiti sama obavljati određene potrebe, ali u početku većina djece ovisi o odgajateljima.

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) propisuje broj djece u skupini (ako skupine nisu heterogene) također ovisno o uzrastu i potrebama djece, pa je tako propisano:

- od 6 mjeseci do 12 mjeseci: najviše 5djece;
- od 13 mjeseci do 18 mjeseci: najviše 8djece;
- od 19 mjeseci do 2 godine: najviše 12djece;
- u trećoj godini može se uključiti najviše 14djece.

Heterogene skupine djece jasličke dobi, prema članku 22. stavku 5. mogu sadržavati najviše 10 djece u dobi od 1 do 2 godine, a 12 u dobi od 1 do 3 godine. Uz to, ako je upisano dijete s posebnim potrebama tada se ukupni broj djece smanjuje za propisane uzraste.

Navedeni okviri broja djece u skupinama dječjih jaslica određeni su u skladu s potrebama djece toga uzrasta, što pokazuje koliko je zahtjevniji i kompleksniji odgojno-obrazovni proces s djecom te dobi. Sukladno tome navedeni okviri bi se trebali poštivati kako bi svako dijete bilo zadovoljeno u skrbi i brizi te odgoju i obrazovanju što prema Nacionalnom kurikulumu (2014) i zaslužuje.

3.2.2. UNUTARNJI PROSTORI

Kada se djeca osjećaju ugodno i sigurno, kao u udobnosti vlastitog doma, tada oni lakše i slobodnije istražuju i upoznaju okolinu, te kroz istraživanje uče i razvijaju svoje kompetencije (Schäfer, 2015; Mlinarević, Marušić, 2005). Potrebna je jasna podjela prostora u kojoj djeca imaju pristup otvorenim policama s materijalima te prostor za neometano igranje i istraživanje istih. Marija Montessori je smatrala kako djeca imaju unutarnju potrebu za redom, pa stoga prostor treba biti uredan i dosljedan kako bi djeca slobodnije uživala u njemu i njegovim potencijalima (Schäfer, 2015). Kičasto, estetski bezvrijedne aplikacije, potrebno je zamijeniti dječjim radovima ili umjetničkim i osobnim fotografijama koje će dizati kulturu zajednice („stavovi, vrijednosti, norme i očekivanja odgojitelja“ (Valjan Vukić, 2012:124) i osjećaj povezanosti obiteljskog i jasličkog življenja u cjelinu (Slunjski, 2008).

Od fizičkih uvjeta (Stokes Szanton, 2005) prostor treba biti primjereno osvijetljen, poželjnije prirodnim svjetlom, a umjetno bi se trebalo sastojati od fluorescentnih cijevi ili žarulja sa žarnim nitima. Ugođaj treba biti topao, ugodan i potrebno je da vlada obiteljska atmosfera. Sobe dnevnog boravka ne smiju biti previše tople ili hladne, a pod bi trebao biti bolje ugrijan jer djeca te dobi najviše vremena provode na podu. Potrebno je često provjetranje prostorija, ali bez propuha ili izloženosti ventilatora dohvat u djece. Vlaga prostorije se treba spriječiti jer je rasadnik plijesni i bakterija. Bučne prostorije vrtića trebaju biti odvojene od mirnih kako bi se zadovoljile potrebe dojenčadi i male djece u oba prostora. Također, sukladno tome prostori za bučnu aktivnu igru trebaju biti odvojeni unutar sobe od prostora za mirnu igru.

Prije uređivanja sobe dnevnog boravka treba imati na umu kako nema stvari koju djeca ne mogu napraviti i sukladno tome treba promišljati o dječjoj sigurnosti, materijalima i predmetima koji će im biti ponuđeni kako bi se mogućnost ozljede smanjila što je više moguće (Stokes Szanton, 2005). Stolice i stolovi trebaju odgovarati dječjem uzrastu, a materijali ponuđeni na niskim policama (Berk, 2007). Djeca su, neovisno o dobi, radoznala i stalno u pokretu, pa je mogućnost od ozljede uvijek prisutna, no to ne treba spriječiti pružanje materijala koji su potencijalno opasni (npr. škare), ali treba ih ponuditi uz posebnu pažnju

odgojitelja. Tako je za razvoj kretanja poželjno sadržavati veće uređaje koji imaju primarnu namjeru potaknuti kretanje djece, razvoj i dječje istraživanje vlastitih mogućnosti (npr. *mali tobogani sa strunjačama, tobogani iznad bazena s loptama*) (Došen-Dobud, 2016). Namještaj i oprema trebaju biti postavljeni tako da ne ometaju kretanje djece i odraslih u prostoriji, a na način da daju preglednost odgajatelju nad djecom. Prema Stokes Szanton (2015) namještaj treba biti čvrst i siguran, stabilno pričvršćen, stolice i stolovi udaljeni od prozora i polica kako bi se spriječilo dječje penjanje i izvrtanje. Igračke trebaju biti lako dostupne djeci na niskim policama kako bi ih djeca vidjela i služila se njima. Otvori raznih veličina trebali bi biti zatvoreni kako djeca na bi gurala prste u njih, te pokrivene električne utičnice. Djeca ovog uzrasta istražuju okolinu ustima pa treba skloniti predmete koje bi mogli progutati te izazvati zdravstvene probleme. Drvene igračke bi trebale biti glatke i izbrušene da se izbjegnu ozljede ogrebotina, a odgajatelj treba često provjeravati sve materijale kako ne bi postojali neki manji otkinuti dijelovi koje bi dijete moglo progutati. Djeca uče po modelu, pa tako odgajateljevo ponašanje prema materijalima (nježno postupanje i čuvanje materijala, nemarno, grubo ponašanje i lomljenje) potiče (ne)željeno ponašanje i kod djece.

Svaka soba dnevnog boravka trebala bi sadržavati kut za osamu koji se može opremiti velikim kartonskim kutijama položenim na stranu kako bi se djeca mogla izolirati ako žele (Schäfer, 2015). U centru za građenje nalaze se odvojene police s raznovrsnim materijalima, odvojenim od drugih mirnijih centara kako djeca ne bi smetala jedna drugoj dok uživaju u različitim aktivnostima. Poželjno je opremiti sobu s tepisima jer se u građevnom centru djeca najčešće igraju na podu. Ogledalo u sobi dječjeg boravka dijeci jasličke dobi doprinosi razvoju svijesti o sebi. „Malena djeca polako razvijaju ja svijest. Za to vrijeme moraju učiti, otkrivati se i vidjeti se na najrazličitije načine. Zato su ogledala u visini djece prava stvar. Visi li fotografija svakog djeteta iz grupe na zidu, dijete će se rado otkriti i na njoj“ (Schafer, 2015:79). Prema Slunjski (2008), ogledalo se može nalaziti na raznim mjestima u sobi kako bi se djeca mogla vidjeti u raznim aktivnostima i situacijama.

Prostor za razvijanje kretanja i pokretnih kompetencija u sobi dnevnog boravka može sadržavati strunjače, zidne ljestve uz rub strunjače, klupice za penjanje i skakanje s nje ili stepenice koje vode na tobogan za koordinaciju pokreta. Potrebno je naglasiti kako „dijete

gotovo nikad ne prekoračuje alarmni prag i, ne bude li gurnuto ili se spotakne, rijetko kad se ozlijedi“ (Schafer, 2015,78). Ako je skupina djece do 1 godine, tada je dobro postaviti gimnastičke predloške presvučene mekom perivom plahtom.

3.2.3. VANJSKI PROSTORI

Kretanje je iznimno prisutno kod djece jasličke dobi. Neovisno o tome uče li tek hodati, puzati ili su već savladali sile gravitacije, kretanje je važno za unapređenje percepcije, intelektualni i cjelokupni psihosomatski razvoj, otkrivanje sebe i okoline te sagledavanje i orijentaciju u prostoru (Došen-Dobud, 2004). „U većini jaslica i predškolskih ustanovama postoje i divno oblikovani parkovi s dječjim toboganima, mogućnostima za penjanje, kolicima i još mnoštvo toga“ (Schäfer, 2015,57). Dječji vanjski prostori mogu biti opremljeni ljuljačkama ili prostorima za igru s pijeskom, toboganima ili drugim materijalima koji potiču djecu na igru i kretanje. Vanjski prostor je potrebno osigurati za boravak djece jasličke dobi, omogućiti im prostor gdje mogu puzati bez opasnosti od sudaranja s djecom koja hodaju i trče. Potrebno je ukloniti opasne materijale i često provjeravati sigurnost i ispravnost sprava u dvorištu. Poželjno je da površina igrališta bude prekrivena materijalom koji će ublažiti posljedice pada (Stokes Szanton, 2005) i spriječiti djecu da stavljaju rasute materijale u usta. Dvorište treba biti ograđeno, a ako sadrži vodenu površinu ona također treba biti ograđena.

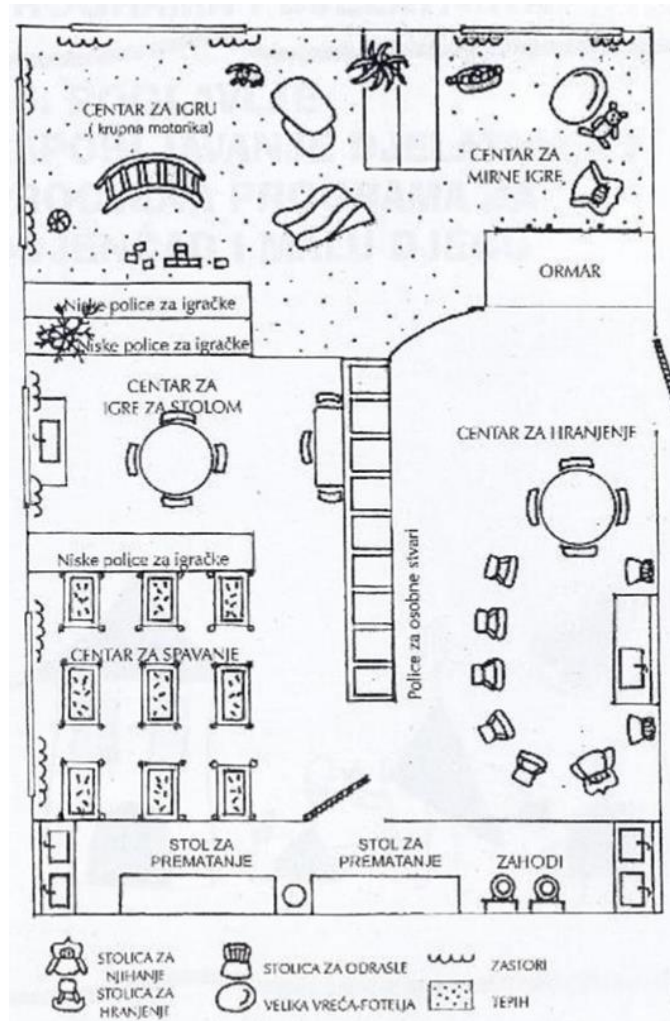
Slika 2. Vanjski prostor (Slunjski, 2008:34, 36)

Stokes Szanton (2005) u Kurikulumu za jaslice navodi kako vanjski prostori trebaju imati opremu za penjanje i vožnju, pješčanik i ljuljačke. Ispod penjalica i ljuljački potrebno je

postaviti sigurni materijal koji će ublažiti posljedice pada debljine 10 cm. Sva oprema i materijali za igru na otvorenom moraju biti prilagođeni isključivo djeci jasličke dobi. Uz to, navodi kako bi djeca trebala što češće boraviti na otvorenom prostoru i biti u mogućnosti šetati u pratnji odgajatelja i izvan jaslica, po parku, susjedstvu ili odlaziti u obližnji zoološki park. Tome teži i Nacionalni kurikulum (2014) te Mlinarević i Marušić (2005) koji smatraju dijete aktivnim sudionikom zajednice, a najbolje sudjeluje kao član zajednice ako se u toj zajednici kreće i istražuje.

3.2.4. DRŽAVNI PEDAGOŠKI STANDARD PEDAGOŠKOG ODGOJA I NAOBRAZBE (2008) O PROSTORNO-MATERIJALNIM UVJETIMA SOBE DJEČJEG BORAVKA

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) propisuje koji su prostori dječjih jaslica, te koje veličine trebaju biti kako bi se zadovoljili najpovoljniji uvjeti za dječji boravak. U članku 44. navodi kako jedinica za djecu jasličke dobi obuhvaća garderobu, trijažu, prostor za njegu djece sa sanitarnim uređajima, sobu dnevnog boravka i terasu (djelomično natkrivenu). U sljedećem članku navodi mjerila za prostorije, pa tako soba dnevnog boravka treba imati površinu od 5 m² po djetetu i prosječnu visinu od 300 cm, dok se u postojećim vrtićima prostorni uvjeti postižu tako što se prilagođavaju djeci koja u njima trenutno borave. Navode kako prostori moraju osiguravati uvjete za razvijanje individualnih i skupnih aktivnosti djece, slobodno kretanje, objedovanje i spavanje.

Slika 3. Primjer dobro isplanirane prostorije namijenjenoj djeci jasličke dobi
(Stokes Szanton, 2005:173)

3.3. MATERIJALI I IGRAČKE

„Učenje je prirodna potreba djeteta, kao što je to, npr., *potreba za zrakom, vodom i hranom*. Novorođenčad, uz pomoć emocija i nagona koji ih aktivno potiču na istraživanje svijeta, sve više uče i razvijaju se“ (Gopnik, Meltzoff, Kuhl, 2003, prema Silić, 2007:69). Poznato je da djeca od svoga rođenja uče i razvijaju svoje sposobnosti. Kako bi taj razvoj tekao nesmetano, potrebno je djeci ponuditi materijale koji će im razvijati potrebne

sposobnosti. Materijali su drugi dio prostorno-materijalnog uređenja dječjih jaslca. O njima ovisi koje će se kompetencije djece razvijati, hoće li biti dostupni djeci u dovoljnoj količini te hoće li biti poticajni djetetu za korištenje. „Bogato i poticajno prostorno-materijalno okruženje brojni suvremeni autori smatraju nezaobilaznim preduvjetom kvalitetnog učenja i cjelovitog razvoja učenika“ (Valjan Vukić, 2012:124). Materijali trebaju poticati razvoj osjeta vida, sluha, mirisa i opipa (Stokes Szanton, 2005). Senzorički podražaji djetetov su alat za istraživanje svijeta oko sebe, stoga je važno djetetu ponuditi dovoljno senzoričkih materijala kako bi se zadovoljila ta njihova potreba. Materijali bi trebali biti lako perivi, zbog održavanja higijenskog standarda sobe dnevnog boravka. Količina materijala treba biti dovoljna za svu djecu, ali nekih igračaka može biti brojčano manje kako bi djeca naučila druge socijalne vještine, kao što je strpljenje, samodisciplinu i socijalno zajedništvo te čekanje (Schäfer, 2015; Stokes Szanton, 2005). Potrebna je „ponuda raznovrsnih materijala koje djeca mogu birati prema svojim interesima i potrebama, a koji su ponuđeni tako da se što više promoviraju neovisnost i samostalnost djece u organizaciji aktivnosti“ (Slunjski, 2011:29).

Različite alternativne pedagogije, kao što su Montessori ili Waldorf, pobliže opisuju materijale koje smatraju da su primjereni razvoju djece jasličke dobi. Montessori pedagogija smatra da je manje više te da treba izabrati manji broj igračaka koje će biti dostupne djeci te ih prema potrebama mijenjati ili dopunjavati. Oblik i veličina te težina predmeta trebaju biti prilagođeni rukama djeteta jasličke dobi, a boje i oblici jasno i jednoznačno prepoznatljivi kako bi ih djeca lakše razlikovala, što ih potiče na vizualno opažanje. Montessori uvodi i materijale koji se mogu uparivati za poticanje pažnje, ali i oblikovane materijale koji su osmišljeni tako da dijete samo opaža svoju grešku te je može ispraviti. Rudolf Steiner, osnivač Waldorf pedagogije, smatra kako djeci jasličkog uzrasta treba omogućiti igračke od što prirodnijeg materijala (npr. *krzno od igračke ne smije šumiti nego biti što više nalik pravome krznu*), jednostavnih boja, izvornog oblika, dok previše stilizirane igračke nisu potrebne djetetu najranije dobi. Smatra kako lutke ne trebaju biti s previše detalja i zagovara šivanje i pravljenje lutaka od strane odgajateljica prema potrebama skupine. Autorica Došen-Dobud (2004) također navodi kako materijali trebaju biti pedagoški neoblikovani za djecu

jasličkog uzrasta kao što su: umetaljke, kutije ili kutijice i njihovi sadržaji, vožnja i vozila, sitni predmeti za finu motoriku, papir i vrpce papira za trganje, gužvanje, čupanje i osjećaj teksture.

3.3.1. MATERIJALI PREMA NAMJENI I CENTRIMA AKTIVNOSTI

„Prostor jasllica bi trebao biti bogat različitim vidnim, slušnim i taktilnim poticajima, koji djeci omogućuju istraživanje putem različitih osjetnih sustava, izazivajući istovremeno interes i fascinaciju. Također, treba im biti omogućeno da manipuliraju predmetima, rastavljaju, bacaju, šušaju, skrivaju, traže, rješavaju različite probleme putem pokušaja i pogrešaka“ (Budisavljević, 2015:28).

Slunjski (2011) smatra kako dovoljno stimulativan materijal sam potiče djecu na korištenje i nema potrebe odgajatelja za miješanje u stvaralački i istraživački proces. Materijali bi trebali biti jasni za korištenje, u suprotnom će dječji interes brzo nestati. Osim toga, potrebno je da se mogu samostalno koristiti bez pomoći odgajatelja, ali i u suradnji s drugom djecom ako do nje dođe, ovisno o stupnju razvoja djeteta. Autorica također smatra kako je kvalitetan odgajatelj spreman na učestalo obogaćivanje prostora novim materijalima te za uklanjanje materijala koji su djeci dosadili. Kako bi bio u stanju obavljati takve radnje, odgajatelj treba promatrati djecu u njihovoj igri i proučavati njihove interese. Slunjski (2011) smatra primjerenije oblikovati uvjete za učenje djece nego konkretne aktivnosti koje bi se trebale odvijati za tu dob.

Senzorički materijali koji bi se mogli koristiti u radu s djecom jasličke dobi su: kutija za rovanje, kutija za pipanje, mirisni cvjetovi, slušanje budilice, parovi tkanina, parovi boja i tajanstvena vrećica (Schäfer, 2015). Za istraživanje zvuka mogu poslužiti instrumenti koji se nalaze u sobi dnevnog boravka kako bi djeca mogla izvoditi zvukove, uspoređivati ih po jačini ili pogađati po zvuku predmete (Slunjski, 2011). Osjeti mirisa mogu se razvijati uz pomoć aromatičnih biljaka, presipavanjem mirisnih tvari ili rastapanjem u vodi (Slunjski, 2011), ali treba biti oprezan i paziti na sigurnost djece u tim aktivnostima. Za poticanje

razvoja osjeta vida odlične su aktivnosti istraživanja svjetla i sjene uz pomoć raznih svjetiljki, prizma ili svjetlećeg stola. „Oštrina vida u prvj se godini života stalno povećava, dostižući razinu blisku onoj kod odraslih osoba u dobi od 6 mjeseci“ (Berk, 2007:134), stoga je važno poticati razvoj vida u toj dobi.

*Slika 4. Aktivnosti sa svjetlom i aktivnost prelijevanja vode u jasličkoj skupini
(Slunjski, 2016: 13)*

Razvijanje fine motorike postiže se nizanjem, uvlačenjem i utiskivanjem (npr. *kuglica ili perlica na niti konca, vađenje papira iz boca, ili uvlačenjem meke žiceu navlake ili slamke*) (Došen-Dobud, 2004).

Slika 5. Korištenje pedagoški neoblikovanih materijala za razvoj fine motorike (Slunjski 2016, 14)

U likovnom centru ne bi trebalo nedostajati likovnih materijala: zaobljene škare, papiri, bojice, voštane boje, vodene bojice, kistovi, prazni papir, itd. (Schäfer,2015).

Centar za početno čitanje i pisanje ne treba biti u sobi jasličkog uzrasta djece, ali je poželjno da se nalaze knjige i slikovnice s jasnim, jednostavnim i poznatim motivima, malih formata od čvrstog kartona, bez puno riječi i s jasnim slikama (Schäfer, 2015). Također, tu bi se mogli nalaziti i materijali za razvijanje koordinacije očiju i ruku: „object permanence“ sanduci (za ubacivanje predmeta u drvenu kutiju, umetanje dugmadi u kutiju), „imbucare“ sanduci, slagalice oblika, nizanje kuglica, staklenke s navojem, ključevi i brave ili materijali za presipanje (Schäfer, 2015).

U vanjskom prostoru sadržaj pješčanika sastoji se od kantice, lopatice, lopte i „vozila“ (Stokes Szanton, 2005). Za igre na otvorenom poželjna je stabilna čvrsta stojeća drvena klupa, tobogan, automobili-igračke ili prostor za guranje teretnog vozila kroz tunel (Schäfer, 2015). Došen-Dobud (2004) navodi još i uže, tunel, tobogan, kutije i otvori, balone, mjehuriće od sapunica i slično.

Neki od primjera sadržani u knjizi Edite Slunjski (2008), Dječji vrtić- Zajednica koja uči:

Slika 6. Istraživanje uz pomoć pedagoški neoblikovanih materijala te senzorički podražaji

4. ZAKLJUČAK

Dječje jaslice su prva instanca institucionalnog odgoja i obrazovanja djece u dobi od 6 mjeseci do maksimalno 3 godine. Za to vrijeme djeca nauče samostalno obavljati osnovne aktivnosti, a budući da se razvijaju iznimno brzo potrebno je osigurati primjerene prostorno-materijalne uvjete kako bi oni slijedili djetetove potrebe. U ovom radu je prikazan razvoj djeteta u prve tri godine kako bi se lakše shvatila potreba planiranja i pravilnog popunjavanja sobe dnevnog boravka potrebnim materijalima za kvalitetnu brigu, njegu, odgoj i obrazovanje najmlađih pripadnika zajednice.

Možemo zaključiti kako temeljni zakonski dokumenti daju samo okvir na koji način opremiti sobu dnevnog boravka djece jasličke dobi te broj djece koja bi maksimalno mogla boraviti zajedno. U praksi je situacija ponešto drugačija, ali na odgajateljima je da iskoriste svoje znanje o dječjem razvoju i korisnosti različitih materijala za poticanje razvoja kako bi nadoknadili druge nedostatke, ako do njih u praksi dođe. Odgajatelji su kvalificirani za opremanje sobe dnevnog boravka materijalima potrebnima ovisno o potrebama djeteta, ali da bi to mogli trebaju proučavati svako dijete individualno te pratiti njegove želje i stupanj razvoja. Zaključno s time, djeca su sukreatori sobe dnevnog boravka i aktivni sudionici svog odrastanja.

Ovaj rad je sinteza osnovnih postavki prostorno-materijalnog okruženja dječjih jaslica s nekim alternativnim pravcima kao što je Montessori pedagogija, Waldorf pedagogija i Reggio pedagogija. Svaka posebna na svoj način, ali svima je zajedničko dijete u centru svih promjena i razvijanja prostorno-materijalnog konteksta.

POPIS LITERATURE

1. Berk, L. (2007). Psihologija cjeloživotnog razvoja. Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. Budisavljević, T. (2015). Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum.
Dijete, vrtić, obitelj, 21 (79), str. 26-28. <https://hrcak.srce.hr/172748>. (1.9.2020.)
3. Došen Dobud, A. (2016). Dijete-istraživač i stvaralac. Igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alinea.
4. Došen-Dobud, A. (2004). S djecom u jaslicama. Zagreb: Alinea.
5. Miljak, A. (2009). Življenje djece u vrtiću. Zagreb: SN Naklada.o.o.
6. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2014). Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.
<https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>. (31.8.2020.).
7. Mlinarević, V. i Marušić, K. (2005). Prava djeteta i njihovo oživotvorenje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. *Život i škola*, 51 (14), str. 29-39. <https://hrcak.srce.hr/25064>. (1.9.2020.).
8. Razvojno-primjereni kurikulum za dojenčad i maludjecu. (1999). Sigurnost u jaslicama.
Dijete, vrtić, obitelj, 5 (17), str. 26-28. <https://hrcak.srce.hr/183958>. (1.9.2020.)
9. Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2008). Državni pedagoški standardi.
10. Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2019). Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19).
11. Schäfer, C. (2015). Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori. Priručnik za odgojitelje i roditelje. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

12. Seitz, M., Hallwachs, U. (1996). Montessori ili Waldorf ? Knjiga za roditelje, odgajatelje i pedagoge. Zagreb: Educa 29.
13. Silić, A. (2007). Stvaranje poticajnog okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku. *Odgojne znanosti*, 9 (2), str. 67-84. <https://hrcak.srce.hr/21130>. (1.9.2020.).
14. Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić, zajednica koja uči. Zagreb: Spektar media,d.o.o.
15. Slunjski, E. (2011). Kurikulum ranog odgoja. Istraživanje i konstrukcija. Zagreb: Školska knjiga.
16. Slunjski, E. (2016). Izvan okvira 2. Promjena. Zagreb: Element.
17. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B.,Letica, M. (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
18. Stokes Szanton, E. (2005). Kurikulum za jaslice. Razvojno-primjereni program za djecu od 0 do 3 godine. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
19. Šagud, M. (2002). Odgajatelj u dječjoj igri. Zagreb: Školske novine.
20. Trc, F. (1958). Psihologija djeteta za učiteljske škole. Beograd: Naučna knjiga.
21. Valjan Vukić, V. (2012). Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, 7 (1), str. 123-132. <https://hrcak.srce.hr/99897>. (1.9.2020.).
22. Vasta, R., Haith, M.M., Miller, S.A. (1997). Dječja psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz materijala koji su ponuđeni djeci jasličke dobi (Jugović, 2016:14)

Slika 2. Vanjski prostor (Slunjski, 2008:34, 36)

Slika 3. Primjer dobro isplanirane prostorije namijenjenoj djeci jasličke dobi (Stokes Szanton, 2005:173)

Slika 4. Aktivnosti sa svjetlom i aktivnost prelijevanja vode u jasličkoj skupini (Slunjski, 2016: 13)

Slika 5. Korištenje pedagoški neoblikovanih materijala za razvoj fine motorike (Slunjski 2016, 14)

Slika 6. Istraživanje uz pomoć pedagoški neoblikovanih materijala te senzorički podražaji

SAŽETAK

Odgojno-obrazovni proces s djecom rane i predškolske dobi posebno je odgovoran jer se dijete u tome razdoblju najbrže u svome životu razvija i uči. Posebno je intezivan razvoj djeteta do 3 godine. Djeca u dobi od 6 mjeseci pa do 3 godine života mogu se uključiti u dječje jaslice kao organizirani institucionalni odgoj i obrazovanje. Prostorno-materijalni uvjeti za odgojno-obrazovni proces s djecom jasličkog uzrasta razlikuju se od prostorno-materijalnih uvjeta odgojno-obrazovnog procesa s djecom predškolskog uzrasta. Ovaj rad analizira prostorno-materijalno okruženje dječjih jaslica. Navedeni su optimalni materijali i organizacija prostora u dječjim jaslicama.

Ključne riječi: dijete, dječje jaslice, materijali, odgajatelj, prostorno okruženje

SPATIAL-MATERIAL ENVIRONMENT OF THE NURSERY

SUMMARY

Early care and education /ECE is especially responsible because the child develops and learns the fastest in his life during this period. The development of a child up to 3 years of age is especially rapid. Children who participate in an institutionalized form of upbringing and education aged 6 months to 3 years are in the system of nursery education. Spatial-material conditions for working with children of nursery age differ from spatial-material conditions of work with children of kindergarten age, therefore in this paper the spatial-material environment of nurseries is explained in more detail. At the end of the paper, specific materials that can be used in working with children of nursery age are listed.

Key words: child, educator, nursery, materials, spatial environment

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Mihaela Haklička, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 21.9.2020.

Potpis:

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG/SPECIJALISTIČ
KOG/DOKTORSKOG RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU**

Student/ica: Mihaela Haklička

Naslov rada: Prostorno-materijalno okruženje dječijih jaslica

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: Završni rad

Mentorica rada: doc. dr. sc. Ivana Visković

Članovi povjerenstva: doc. dr. sc. Branimir Mendeš, Iskra Tomić Kaselj

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga završnoga/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST

c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 21.9.2020.

Potpis studenta/studentice: _____

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Mihaela Haklička, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojeg vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 21.9.2020.

Potpis:

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG/SPECIJALISTIČ
KOG/DOKTORSKOG RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU**

Student/ica: Mihaela Haklička

Naslov rada: Prostorno-materijalno okruženje dječijih jaslica

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: Završni rad

Mentorica rada: doc. dr. sc. Ivana Visković

Članovi povjerenstva: doc. dr. sc. Branimir Mendeš, Iskra Tomić Kaselj

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanoga završnoga/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
- b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
- c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 21.9.2020.

Potpis studenta/studentice: _____

